

3. ВОЗ. Неинфекционные заболевания. URL : https://www.who.int/topics/chronic_diseases/ru/ (Дата обращения 20.12.2019).

4. Доповідь про стан навколишнього природного середовища у Рівненській області за 2017 рік. 2018. 236 с. URL : http://www.ecorivne.gov.ua/report_about_environment.

5. Волощук О.В., Антомонов М.Ю., Гуцук І.В. Аналіз рівня захворюваності населення Рівненської області. *Довкілля та здоров'я*. 2017. № 1 (81). С. 27-31.

REFERENCES

1. Resolution of the UNO General Assembly. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. 2015. 44 p. URL : <http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?m=A/RES/70/1>.

2. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь, 2017. Tsili staloho rozvytku: Ukraina. Natsionalna dopovid [Sustainable Development Goals: Ukraine. National Report, 2017]. Kyiv ; 2017 : 83-89. URL : http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf (in Ukrainian).

3. WHO. Noncommunicable diseases. URL : https://www.who.int/topics/chronic_diseases/ru/ (Дата обращения 20.12.2019).

4. Доповідь про стан навколишнього природного середовища у Рівненській області за 2017 рік. 2018. 236. URL : http://www.ecorivne.gov.ua/report_about_environment (in Ukrainian).

5. Voloshchuk O.V., Antomonov M.Yu. and Hushchuk I.V. *Dovkillia ta zdorovia (Environment and Health)*. 2017 ; 1 (81) : 27-31 (in Ukrainian).

Надійшло до редакції 12.10.2019

УДК 582.282.23:57.017.4:541.4:616.37-008.64

<https://doi.org/10.32402/dovkil2020.01.039>

SENSITIVITY TO SYNTHETIC AROMACYCLIC AMINO SPIRITS OF CANDIDA ISOLATED IN THE PATIENTS WITH TYPE I DIABETES

Osypchuk N.O., Nastenko V.B., Shyrobokov V.P., Korotkyi Yu.V.

ЧУТЛИВІСТЬ ДО СИНТЕТИЧНИХ АРОМАЦИКЛІЧНИХ АМІНОСПИРТІВ ІЗОЛЯТІВ CANDIDA, ЩО ВИДІЛЕНІ ВІД ПАЦІЄНТІВ З ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ 1-го ТИПУ

¹ОСИПЧУК Н.О.,
¹НАСТЕНКО В.Б.,
¹ШИРОБОКОВ В.П.,
²КОРОТКИЙ Ю.В.

¹НМКУ ім. О.О. Богомольця,
м. Київ, Україна
²Інститут органічної хімії
НАН України, м. Київ, Україна

3 а останні десятиліття кандидоз значно поширився в усьому світі і є важливою причиною захворюваності та смертності, зокрема серед тяжкохворих пацієнтів [1].

ЧУТЛИВІСТЬ ДО СИНТЕТИЧНИХ АРОМАЦИКЛІЧНИХ АМІНОСПИРТІВ ІЗОЛЯТІВ CANDIDA, ЩО ВИДІЛЕНІ ВІД ПАЦІЄНТІВ З ЦУКРОВИМ ДІАБЕТОМ 1-го ТИПУ

¹Осипчук Н.О., ¹Настенко В.Б., ¹Широбоків В.П.,
²Короткий Ю.В.

¹НМУ ім. О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

²Інститут органічної хімії НАН України, м. Київ, Україна

Похідні ароматичних аміноспиртів є перспективною групою речовин з антифунгальним ефектом.

Мета роботи — дослідити чутливість клінічних ізолятів дріжджоподібних грибів роду *Candida*, виділених із суббіотопів ротової порожнини від хворих на цукровий діабет 1-го типу, до синтетичних ароматичних аміноспиртів та комерційних антимікотиків.

Матеріали і методи. У роботі використано бібліосемантичний, мікроскопічний, мікологічний, статистично-аналітичні методи.

Результати і обговорення. Виділено 90 ізолятів представників роду *Candida*. Частота виділення дріжджоподібних грибів у біотопі ротової порожнини становила 66,1%. Рівень орального кандидозу серед пацієнтів з ЦД 1-го типу становив 5,1%. Серед представників роду *Candida* у складі суббіотопів порожнини рота виявлено *C. albicans*, *C. glabrata*, *C. krusei*, *C. tropicalis*, *C. kefyr*, при цьому 67,8% становить *C. albicans*, 10,0% – *C. glabrata*, 16,7% – *C. krusei*, 3,3% – *C. tropicalis*, *C. kefyr* – 2,2%. Серед сполук найвищу активність мала Кс22, яка у концентрації 0,24-0,97 мг/мл пригнічувала 59,0% штамів. Серед комерційних антимікотиків найвищу активність проявив амфотерицин В. Флуконазол та інтраконазол характеризувалися неефективністю щодо клінічних штамів.

Висновок. Частота виділення дріжджоподібних грибів у біотопі ротової порожнини у пацієнтів з ЦД 1-го типу становила 66,2%. Серед ідентифікованих кандидатів в усіх досліджуваних суббіотопах ротової порожнини превалювала *C. albicans* (67,8%). Клінічні ізоляти стійкі до ітраконазолу (100%) та флуконазолу (81,7%). Усі ізоляти виявилися чутливими до амфотерицину В (75,3%). Похідні алкіл(арилоксиетокси)діалкіламінопропанолу мали високу антикандидозну активність щодо усіх видів клінічних ізолятів.

Ключові слова: кандидоз, *Candida*, аміноспирти, ітраконазол, флуконазол, амфотерицин В.

© Осипчук Н.О., Настенко В.Б., Широбоків В.П.,
Короткий Ю.В. СТАТТЯ, 2020.

Цукровий діабет (ЦД) – це хронічне метаболічне та дегенеративне порушення, яке характеризується хронічною гіперглікемією та спричиняє тривалі ускладнення, такі як ретинопатія, нейропатія, нефропатія, зміни у судинах. Нині ЦД називають однією з найбільших загроз для здоров'я населення у XXI столітті.

2017 року поширеність діабету у дорослому віці (20-79 років) у світі становила майже 425 мільйонів, і Всесвітня організація охорони здоров'я та Міжнародна федерація діабету передбачили, що кількість дорослих людей у світі з діабетом зросте майже до 629 мільйонів до 2045 року [3, 4]. Цукровий діабет, серцеві та легеневі захворювання часто супроводжуються кандидозом [5-7].

На сьогоднішній день виявлено взаємозв'язок між цукровим діабетом і кандидозом. Нові фактори довкілля, спосіб життя та мінливість мікроорганізмів створюють все більше умов для значної сприйнятливості хворих на ЦД до мікозів [8, 9].

Дріжджоподібні гриби роду *Candida* – це представники нормальної мікробіоти людського організму, зокрема біотопу ротової порожнини. При цукровому діабеті кандиди починають наднормово використовувати глюкозу для свого метаболізму, і рівень обсіменіння значно зростає. Таким чином, кандидозостійство переходить в опортуністичну інфекцію.

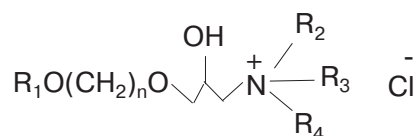
З кожним роком серед пацієнтів з ЦД 1-го типу збільшується показник грибової колонізації з домінуванням *Candida albicans* без клінічних проявів. За даними літературних джерел, від 25,3% до 80% хворих на цукровий діабет мають кандидозний стоматит, що пов'язано зі зниженою резистентністю слизової оболонки порожнини рота [10].

Для лікування кандидозної інфекції рекомендовано застосовувати різні антиміотики. Найпопулярнішими інгібіторами *C. albicans* залишаються азоли, але ці препарати неефективні щодо представників non-*albicans* [11]. Полієнові антиміотики характеризуються високою токсичністю, що зменшує їхній спектр застосування. Все вищесказане спонукає до пошуку нових альтернативних сполук з високим антиміотичним ефектом. Експериментальні дослідження показали, що похідні ароматичних аміноспиртів володіють достатньою активністю щодо музейних штамів дріжджоподібних грибів [12]. Огляд літератури підтверджує ефективність даної групи сполук щодо клінічних штамів *Candida spp.*, що робить актуальним вивчення антифунгальної активності похідних аміноспиртів до штамів, виділених у пацієнтів з цукровим діабетом 1-го типу [13].

Мета нашої роботи – дослідити чутливість клінічних ізолятів дріжджоподібних грибів роду *Candida*, виділених із суббіотопів ротової порожнини від хворих на цукровий діабет 1-го типу, до нових синтетичних алкіл(арилоксиетокси)аміноспиртів та комерційних антиміотиків.

Матеріали та методи. Збір матеріалу здійснено на базі ДУ «Інститут ендокринології та обміну речовин імені В.П. Комісаренка НАМН України», виділення чистої культури та ідентифікація грибних агентів, визначення чутливості штамів до ново-

синтезованих речовин та антиміотиків проведено на кафедрі мікробіології, вірусології та імунології НМУ імені О.О. Богомольця. Відібраний матеріал проходив мікроскопічне вивчення з подальшим висівом на поживні середовища з метою виділення чистої культури та ідентифікації дріжджоподібних грибів роду *Candida*. Чутливість ізолятів порівняльно досліджували щодо похідних алкіл(арилоксиетокси)діалкіламінопропанолу загальної формули,

де R_1 – 4-(1,1,3,3-тетраметилбутил)фенокси, R_2, R_3 – (4- $\text{CH}_3\text{CH}(\text{CH}_2)_4$), R_4 – бензил, $n = 2$, Кс-2; R_1 – 4-(1,1,3,3-тетраметилбутил)фенокси, R_2 – метил, R_3 – циклогексил, R_4 – бензил, $n = 2$, Кс-3; R_1 – 4-(1,1,3,3-тетраметилбутил)фенокси, R_2, R_3 – $(\text{CH}_2)_6$, R_4 – бензил, $n = 2$, Кс-14; R_1 – 4-(1,1,3,3-тетраметилбутил)фенокси, R_2, R_3 – (метил), R_4 – (4-F-бензил), $n = 2$, Кр-18; R_1 – 4-(1,1,3,3-тетраметилбутил)фенокси, R_2, R_3 – (метил), R_4 – (4-F-бензил), $n = 0$, Кр-4; R_1 – 2,4-дитретбутилфенокси, R_2, R_3 – $(\text{CH}_2)_4$, R_4 – $(\text{CH}_2)_4$, $n = 0$, Кр-8; R_1 – 2,4-дитретбутилфенокси, R_2, R_3 – $(\text{CH}_2)_4$, R_4 – бензил, $n = 2$, Кс-15; R_1 – 2,4-дитретбутилфенокси, R_2, R_3 – (4- $\text{CH}_3\text{CH}(\text{CH}_2)_4$), R_4 – бензил, $n = 2$, Кс-16; R_1 – 2,4-дитретбутилфенокси, R_2, R_3 – $(\text{CH}_2)_6$, R_4 – бензил, $n = 2$, Кс-22.

Досліджувані сполуки синтезовано в Інституті органічної хімії НАН України канд. ім. наук Коротким Ю.В. Для

SENSITIVITY TO SYNTHETIC AROMACYCLIC AMINO SPIRITS OF CANDIDA ISOLATED IN THE PATIENTS WITH TYPE I DIABETES

¹Osyphuk N.O., ¹Nastenko V.B.,
¹Shyrobokov V.P., ²Korotkyi Yu.V.

¹O.O. Bohomolets NMU, Kyiv, Ukraine

²Institute of Organic Chemistry, NASU, Kyiv, Ukraine

The derivatives of aromatic amino spirits are a promising group of the substances with antimycotic effect.

Objective: The aim of the study was to investigate the sensitivity of clinical isolates of yeast-like fungi of *Candida* genus, obtained from oral subbiotopes of the patients with type I diabetes, to synthetic aromacyclic amino spirits and commercial antimycotics.

Materials and methods: We applied the bibliosemantic, microscopic, mycological, statistical and analytical methods in the study.

Results and discussion: 90 isolates of the representatives of *Candida* genus were isolated. The frequency of the isolation of yeast fungi in the oral biotope made up 66.1%. The level of oral candidiasis among patients with type I diabetes was 5.1%. *C. albicans*,

C. glabrata, *C. krusei*, *C. tropicalis*, *C. kefyr* were indicated in the subbiotopes of oral cavity among the representatives of *Candida* genus, *C. Albicans* takes 67.8%, *C. Glabrata* – 10.0%, *C. Krusei* – 16.7%, *C. Tropicalis* – 3.3%, *S. kefir* – 2.2%. Among the compounds, Kc22 had the highest activity, which, at the concentration of 0.24-0.97 µg/ml, inhibited 59.0% of the strains. Amphotericin B showed the highest activity among commercial antimycotics. Fluconazole and itraconazole were ineffective against clinical strains.

Conclusions: The frequency of the isolation of yeast fungi in the oral biotope in the patients with type I diabetes made up 66.2%. *C. albicans* is a predominant candid in all studied oral subbiotopes (67.8%). Clinical isolates are resistant to itraconazole (100%) and fluconazole (81.7%). All isolates were sensitive to amphotericin B (75.3%). Alkyl (aryloxyethoxy) dialkyl-aminopropanol derivatives had high anticandidous activity against all types of clinical isolates.

Keywords: candidiasis, *Candida*, amino spirits, itraconazole, fluconazole, amphotericin B.

отримання сполук використано спрямований синтез.

Комерційними препаратами порівняння обрано амфотерицину В та похідні азолів (флуконазол, ітраконазол).

Обстежено 68 пацієнтів з діагнозом цукровий діабет 1-го типу. Збір матеріалу для мікробіологічного дослідження здійснювали з 4 суббіотопів порожнини рота: слизова оболонка щоки, дорсальна поверхня язика, кут рота (межа слизової та шкіри), ділянка піднебіння. Збір матеріалу здійснювали стерильними ватними турундами на дерев'яних паличках. Зібраний матеріал поміщали у транспортне середовище (бульйон Сабуро, середовище Еймса), а потім засівали на тверде поживне середовище Сабуро).

Мікроскопічні препарати фарбували простими методами з використанням метиленового синього або фуксину.

Ідентифікацію кандид проведено з використанням тест-систем ID 32 test strips

компанії bioMerieux та Hi-Crome *Candida* Agar/Modified. Хромогенний агар для грибів *Candida* є селективним і диференційним середовищем, яке сприяє швидкому виділенню грибів із змішаних культур і дозволяє диференціювати за кольором і морфологією колоній культури *C. albicans*, *C. krusei*, *C. tropicalis* і *C. glabrata*. Хромогенне середовище дає можливість швидко (протягом 48 годин) попередньо ідентифікувати гриби. *C. albicans* утворюють гладкі зелені колонії, *C. tropicalis* – ясно-зелені опуклі колонії, *C. glabrata* – рожеві, а *C. krusei* – білі розпливчасті колонії.

Дослідження антимікотичного впливу алкіл(арилоксиетокси)діалкіламінопропанолу на кандиди здійснювалося мікрометодом серійних розведень з метою визначення мінімальної інгібуючої концентрації (МІК) у рідкому поживному середовищі RPMI 1640 [14].

Для експерименту використовувалася добова культура

грибів *Candida*, що вирощена у рідкому глюкозовмісному середовищі. Для статистичного порівняння використовувалися референт-штами *C. albicans* (ATCC 10231), *C. glabrata* (№ 199) та *C. krusei* (RN 71062). Еталонні штами мікроорганізмів отримано від ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб імені Л.В. Громашевського НАМН України», Інституту мікробіології і вірусології імені Д.К. Заболотного НАН України.

Дослідження мінімальної інгібуючої концентрації (МІК) проводилося методом мікро-розведення у полістероловій планшетці, що давало можливість визначити ступінь чутливості грибів до антимікозної дії аміноспиртів та препаратів порівняння. Першочергово підготовлено інокулят культури за стандартом МакФарланда 1×10^4 КУО/мл у середовищі RPMI 1640 [14]. Використовуючи титрування розчинів досліджуваних сполук, одержали низку подвійних розведень від 500 мкг/мл до 0,24 мкг/мл. Результати

отримували за 24 години інкубації у термостаті.

Відсутність ознак росту у лунці з найбільшим розведенням препарату вважалася за МІК. Для контролю досліду із такої лунки відбиралось 10 мкл середовища з розведенням у 90 мкл фізіологічного розчину з подальшим перенесенням на середовище Сабура та наступною інкубацією. Відсутність ознак росту вважалася позитивним результатом.

Результати і обговорення. Від 272 суббіотопів виділено 90 ізолятів представників роду *Candida*. Частота виділення дріжджоподібних

грибів у біотопі ротової порожнини становила 66,1%. Рівень орального кандидозу серед пацієнтів з ЦД типу 1 становить 5,1% (кількісний показник у межах 10^2 - 10^3 КУО). Серед представників роду *Candida* у складі суббіотопів порожнини рота виявлено *C. albicans*, *C. glabrata*, *C. krusei*, *C. tropicalis*, *C. kefir*, при цьому 67,8% становить *C. albicans*, 10,0% – *C. glabrata*, 16,7% – *C. krusei*, 3,3% – *C. tropicalis*, *C. kefir* – 2,2%. Видовий склад грибів роду *Candida*, виділених із 4-х суббіотопів ротової порожнини, представлено у таблиці.

Відповідно до даних таблиці найбільший рівень колонізації кандидами серед суббіотопів спостерігається на слизовій оболонці стінки язика (рис. 1).

При дослідженні задньої стінки язика виділено 31 штаб, з них *C. albicans* – 21, *C. krusei* – 6, *C. tropicalis* – 1, *C. glabrata* – 3. Показник обсіменіння даного суббіотопу

становить 34,4%. Нижчий рівень обсіменіння спостерігали на слизовій оболонці щоки – 32,2%. З 29 штамів ідентифіковано *C. albicans* – 20, *C. glabrata* – 3, *C. krusei* – 5, *C. tropicalis* – 1. У суббіотопі кута рота та у зоні піднебіння частота зустрічності представників роду *Candida* не перевищила 16,7%. Із кута рота ізольовано *C. albicans* – 9, *C. krusei* – 3, *C. kefir* – 1, *C. glabrata* – 1, *C. tropicalis* – 1. Із зони піднебіння було виділено 15 штамів, з яких *C. albicans* – 11, *C. krusei* – 2, *C. glabrata* – 2.

Таким чином, серед усіх ізольованих штамів переваляючим в усіх чотирьох суббіотопах є *C. albicans*.

Дослідження мінімальної інгібуючої концентрації комерційних антимікотиків та похідних алкіл(арил)оксипрокси)діалкіламінопропанолу щодо клінічних ізолятів кандид дозволило визначити ступінь активності даної групи засобів щодо цих дріжджоподібних грибів та

Таблиця

Видовий склад грибів роду *Candida* у складі суббіотопів порожнини рота хворих на ЦД 1-го типу

Суббіотоп Вид	Стінка язика		Слизова оболонка щоки		Кут рота		Зона піднебіння		Загалом штамів	
	n*	%	N	%	n	%	n	%	n	%
<i>C. albicans</i>	21	67,7	20	69,0	9	60,0	11	73,4	61	67,8
<i>C. glabrata</i>	3	9,7	3	10,4	1	6,7	2	13,3	9	10,0
<i>C. tropicalis</i>	1	3,2	1	3,4	1	6,7	-	-	3	3,3
<i>C. krusei</i>	6	19,4	5	17,2	3	19,9	2	13,3	15	16,7
<i>C. kefir</i>	-	-	-	-	1	6,7	-	-	1	2,2
Загалом	31	100	29	100	15	100	15	100	90	100

Примітка: * – абсолютне число штамів.

Частота виявлення грибів роду *Candida* у суббіотопах порожнини рота

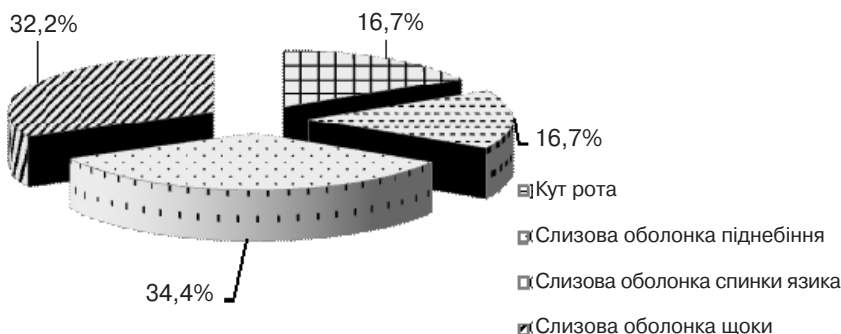

Рисунок 1

дало можливість порівняти ці показники з музейними штамми.

Ефективність досліджуваних сполук відрізнялася залежно від штаму та виду. Синтезовані сполуки показали більшу ефективність, ніж комерційні препарати.

Чутливість досліджено в усіх клінічних ізолятів та відповідних музейних штамів. Серед сполук найвищу активність мала Кс22, яка у концентрації 0,24-0,97 мкг/мл

ЧУВСТВИТЕЛЬНОСТЬ К СИНТЕТИЧЕСКИМ АРОМАЦИКЛИЧНЫМ АМИНОСПИРТАМ ИЗОЛЯТОВ CANDIDA, ВЫДЕЛЕННЫХ ОТ ПАЦИЕНТОВ С САХАРНЫМ ДИАБЕТОМ 1-го ТИПА

¹Осипчук Н.А., ¹Настенко В.Б.,
¹Широбоков В.П., ²Короткий Ю.В.

¹Национальный медицинский университет им. А.А. Богомольца, г. Киев, Украина

²Институт органической химии НАН Украины, г. Киев

Производные ароматических аминокислот являются перспективной группой веществ с антифунгальным эффектом.

Цель: исследовать чувствительность клинических изолятов дрожжеподобных грибов рода *Candida*, выделенных из суббиотопов ротовой полости больных сахарным диабетом 1-го типа к синтетическим ароматическим аминокислотам и коммерческим антимикотикам.

Материалы и методы исследования.

В работе использованы следующие методы: библиосемантический, микроскопический, микологический, статистически-аналитические.

Результаты и их обсуждение. Выделено 90 изолятов представителей рода *Candida*. Частота выделения дрожжеподобных грибов в биотопе ротовой полости составляла 66,1%. Уровень орального кандидоносительства среди пациентов с СД 1-го типа составлял 5,1%.

Среди представителей рода *Candida* в составе суббиотопов полости рта обнаружены *C. albicans*, *C. glabrata*, *C. krusei*, *C. tropicalis*, *C. kefyr*, при этом 67,8% составляли *C. albicans*, 10,0% – *C. glabrata*, 16,7% – *C. krusei*, 3,3% – *C. tropicalis*, 2,2% – *C. kefyr*. Среди соединений высокой активностью обладала Кс22, которая в концентрации 0,24-0,97 мкг/мл угнетала 59,0% штаммов. Среди коммерческих антимикотиков высокую активность проявил амфотерицин В. Флуконазол и итраконазол характеризовались неэффективностью по отношению к клиническим штаммам.

Выводы. Частота выделения дрожжеподобных грибов в биотопе ротовой полости у пациентов с СД 1-го типа составляла 66,1%. Среди идентифицированных кандид во всех исследуемых суббиотопах ротовой полости превалировала *C. albicans* (67,8%). Клинические изоляты были устойчивы к итраконазолу (100%) и умеренно устойчивы к флуконазолу (81,7%). Все изоляты оказались чувствительными к амфотерицину В (75,3%). Производные алкил (арилоксиетоксы) диалкиламинопропанола обладали высокой антикандидозной активностью в отношении всех видов клинических изолятов.

Ключевые слова: кандидоз, *Candida*, аминокислоты, итраконазол, флуконазол, амфотерицин В.

пригнічувала 59,0% штамів. Середній показник МІК щодо цих мікроорганізмів становив $(1,98 \pm 0,56)$ мкг/мл, натомість інгібуєчий вплив щодо референс-штаму дорівнював $(2,60 \pm 0,86)$ мкг/мл. Концентрації 3,9 мкг/мл було достатньо, щоб спричинити пригнічувальний вплив на 96,0% штамів.

Концентрації 1 мкг/мл було достатньо для сполуки Кр19, щоб проявити антикандидозну дію щодо 45,0% клінічних штамів. Речовина у концентрації 3,90 мкг/мл Кр19 була здатна інгібувати 92,0% мікроскопічних грибів. Середня концентрація сполуки, що пригнічувала виділені штами, становила $(2,44 \pm 0,58)$ мкг/мл, для музейного штаму – $(3,25 \pm 0,65)$ мкг/мл.

Сполука Кс2 у концентрації 1 мкг/мл інгібувала 44,0%

штамів, а зі збільшенням цього показника до 4 мкг/мл призупинявся ріст 90,0% ізолятів. Середні значення концентрації цієї речовини, що пригнічувала клінічні штами *C. albicans*, визначено на рівні $(2,69 \pm 0,59)$ мкг/мл, що значно менш ефективно порівняно з музейним мікроорганізмом – $(1,62 \pm 0,33)$ мкг/мл. Схожий ефект спостерігався у сполуки Кр8. Концентрація 0,97 мкг/мл є МІК для 41,0% клінічних штамів, а 3,9 мкг/мл інгібувала 96,0% штамів. МІК референтного штаму становила $(2,92 \pm 0,98)$ мкг/мл, що незначно перевищило МІК для клінічних ізолятів – $(2,56 \pm 0,55)$ мкг/мл.

Сполуки Кс3 та Кс15 мали схожу протикандидозну дію. 33,0-34,0% штамів пригнічувалися цими сполуками у

концентрації 1 мкг/мл, а сполуки у концентрації 3,9 мкг/мл інгібували 93,0% штамів. МІК для досліджуваних штамів становила $(2,65 \pm 0,58)$ мкг/мл для Кс3, що на рівні з Кс15 – $(2,47 \pm 0,57)$ мкг/мл.

Для *C. albicans* ATCC 10321 МІК сполук дорівнювали $(3,25 \pm 0,65)$ мкг/мл для Кс3 та $(1,30 \pm 0,33)$ мкг/мл для Кс15, що є найбільш ефективним щодо референтного мікроорганізму серед усіх досліджуваних аміноспиртів.

Антимікробний ефект сполуки Кс14 у концентрації 1 мкг/мл спостерігався проти 26,0% клінічних штамів, а у концентрації 3,9 мкг/мл сполука пригнічувала вже 85,0% випробуваних штамів кандид. МІК сполуки для цих мікроорганізмів становила $(3,07 \pm 0,63)$ мкг/мл, що було майже на рівні музейного

штаму – (2,92±0,98) мкг/мл.

Антигрибковий ефект Кр4 та Кр18 щодо 5,0-10,0% штамів спостерігався за концентрації до 1 мкг/мл, проте підвищення концентрації до 4 мкг/мл збільшувало спектр впливу до 85,0%. Середня МІК щодо референтного мікроорганізму та клінічних ізолятів варіювала у межах 3-4,3 мкг/мл.

Сполука Кс16 характеризувалася найнижчою пригнічувальною активністю. Концентрація 1,95 мкг/мл пригнічувала лише 15,0% ізолятів. Інгібування 85,0% штамів спостерігалось лише у разі збільшення концентрації сполуки до 7,81 мкг/мл. МІК щодо клінічних штамів стано-

вила (6,22±0,85) мкг/мл, що значно перевищує цей показник для референтного штаму – (2,27±0,87) мкг/мл.

Серед усіх комерційних антимікотиків найвищу активність проявив амфотерицин В. Даний полієновий антибіотик інгібував 26,0% штамів *C. albicans* у концентрації (0,24-0,98) мкг/мл. Проте 30,0% штамів були малочутливими до даного препарату, а МІК перевищила 31,25 мкг/мл. МІК для музейного штаму становила (0,40±0,08) мкг/мл. Флуконазол та інтраконазол характеризувалися неефективністю щодо клінічних штамів. Середня МІК цих препаратів перевищила 100 мкг/мл. Детальну інформацію рівня чутливості *C. albicans* до антифунгальних засобів подано на рисунку 2.

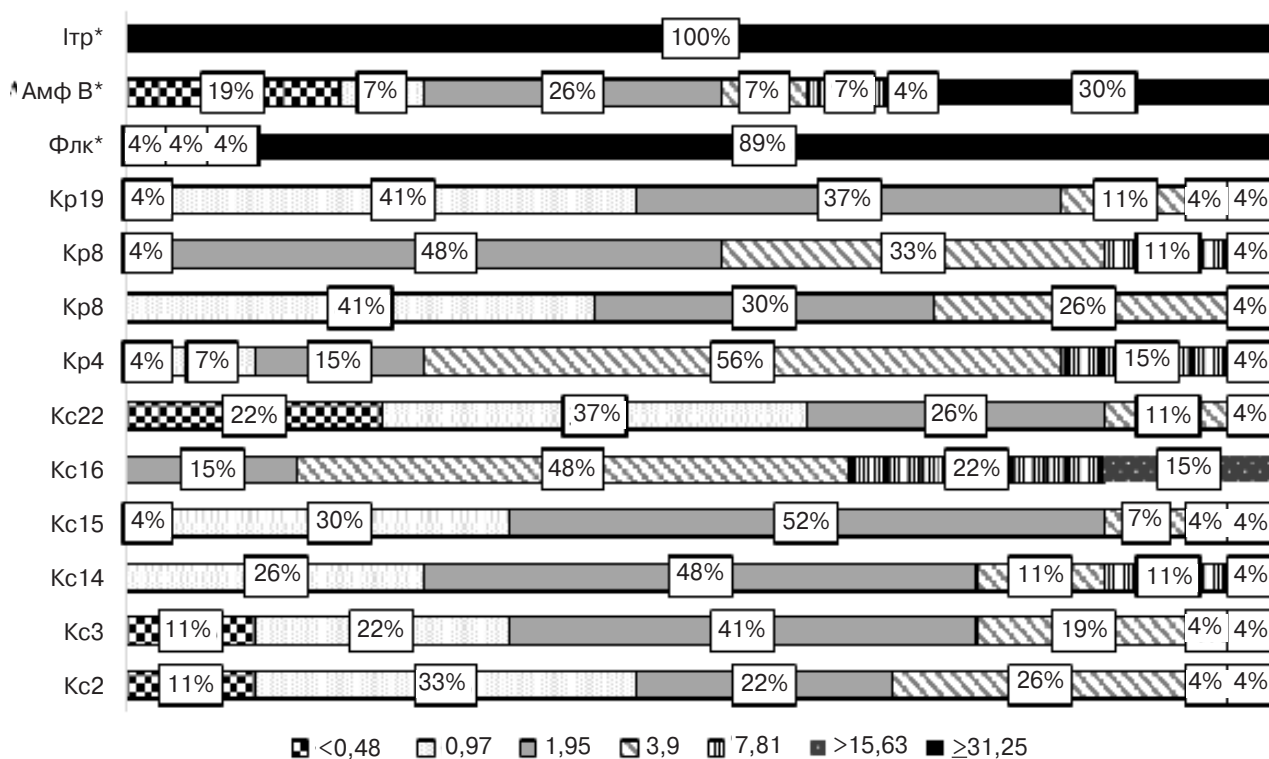
Представники non-*albicans* характеризувалися вищою резистентністю до лікарських засобів, ніж штам *albicans*. Якщо порівнювати між собою, то *C. krusei* характеризувалася вищою чутливістю до похідних арил ациклічних аміно-

спиртів, ніж з *C. glabrata*. Сполуки Кс2, Кс3, Кс15, Кс22 проявляли найвищу проти-грибкову активність до штамів *C. krusei* і у концентрації 3,9 мкг/мл пригнічували 89,0% клінічних ізолятів. Серед них найвищою активністю відзначалися Кс3, Кс22, які у концентрації 1 мкг/мл інгібували третину штамів, а проміжне значення МІК для клінічних штамів становило (3,30±1,61) мкг/мл (для музейного штаму – 10,42±2,61) мкг/мл та (3,28±1,61) мкг/мл (музейний – (18,23±6,89) відповідно. Середня МІК Кс2 щодо музейного штаму становила (5,21±1,30) мкг/мл, що дещо перевищило показники щодо клінічних ізолятів – (3,85±1,53) мкг/мл. Відповідні значення сполуки Кс15 становили (6,51±1,30) мкг/мл щодо референтного штаму та (3,44±1,58) мкг/мл щодо клінічних штамів.

Інгібуючий ефект Кс14, Кс16, Кр4, Кр18 та Кр19 на 90,0% штамів спостерігався у концентраціях 7,81 мкг/мл. Варто зазначити, що Кс16 інгібувала 44,0% штамів у кон-

Рисунок 2

Чутливість *C. albicans* до антифунгальних засобів
(*Ітр – ітраконазол, Амф В – амфотерицин В, Флк – флуконазол)

центрації 1 мкг/мл. Найвища активність за показником МІК була у Кр4, яка проявляла антимікотичну дію щодо клінічних штамів у концентрації $(4,06 \pm 1,64)$ мкг/мл.

Середня МІК Кс14, Кс16, Кр18 та Кр19 становила 4-5 мкг/мл, а для Кс16 була найнижчою – $(6,04 \pm 3,31)$ мкг/мл. МІК відносно музейного штаму Кс14 Кр18 та Кр19 визначалась у діапазоні 5-8 мкг/мл, а для Кс16 дорівнювала аж $(18,23 \pm 6,89)$ мкг/мл.

Антикандидозний ефект Кр8 для різних ізолятів *C. krusei* визначався у межах від 0,48 мкг/мл до 15,63 мкг/мл. Середня МІК сполуки для клінічних штамів становила $(5,69 \pm 2,02)$ мкг/мл, що у рази менше, ніж для референтного штаму – $(20,84 \pm 5,21)$ мкг/мл.

Антимікотик амфотерицин В у концентрації 0,5 мкг/мл пригнічував 66,0% штамів *C. krusei*. 22,0% штамів мали високий показник резистентності – 31,25 мкг/мл. МІК щодо референтного штаму *C. krusei* дорівнювала $(0,81 \pm 0,16)$ мкг/мл. Особливості протигрибкового ефек-

ту похідних аміноспиртів та комерційних антимікотиків на даний вид кандид подано на рисунку 3.

C. glabrata характеризувалася найменшою чутливістю до досліджуваних сполук серед представників кандидат. Для пригнічення 90,0% штамів застосовано концентрації препаратів від 7,81 мкг/мл. Такий вплив на цей вид поп-*albicans* продемонстрували сполуки Кс2, Кс3, Кс15, Кс22, Кр4, Кр8 та Кр19. Інгібуючий ефект цих речовин спостерігався у концентраціях 4,5-5,6 мкг/мл. Найефективнішою антимікотичною сполукою було встановлено Кр8 з МІК $(4,66 \pm 1,53)$ мкг/мл. Кр16, у свою чергу, проявила найменшу активність у концентрації на рівні $(9,55 \pm 2,05)$ мкг/мл. Музейний штам *C. glabrata* проявив найвищу чутливість до сполуки Кр18 (МІК – $(5,21 \pm 1,30)$ мкг/мл). Для порівняння, середня МІК препарату щодо клінічних штамів становила $(7,81 \pm 1,69)$ мкг/мл. Сполука Кр19 показала МІК $(6,51 \pm 1,30)$ мкг/мл, для клі-

нічних штамів цей ефект спостерігався за концентрації $(5,53 \pm 1,47)$ мкг/мл.

Як і до похідних алкіл(арилоксиетокси)діалкіламінопропанолу, *C. glabrata* була менш чутливою, ніж усі інші види грибів роду *Candida*.

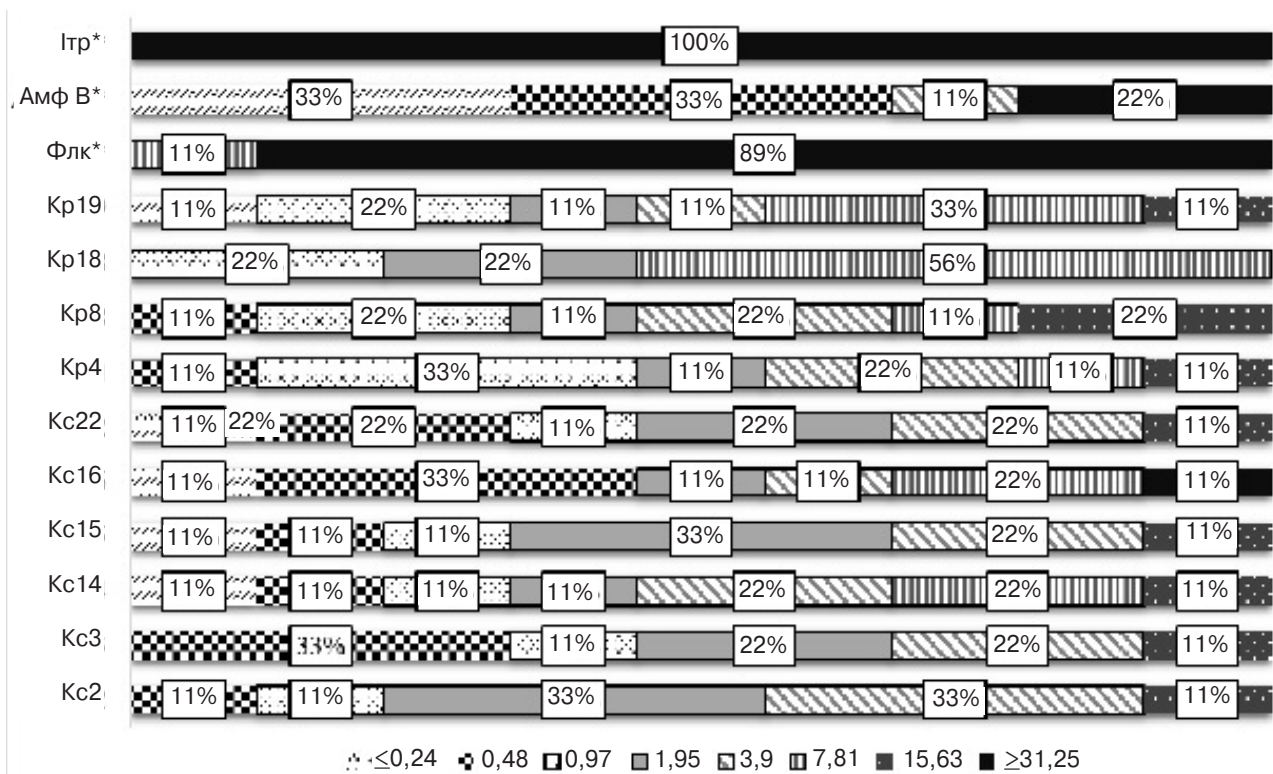
Для даної речовини інгібуючий ефект на клінічні ізоляти спостерігався лише за концентрації від 0,97 мкг/мл, а для референтного штаму – $(2,28 \pm 0,86)$ мкг/мл.

Флуконазол та ітраконазол не мали достатнього інгібуючого ефекту на представників *Candida* поп-*albicans*.

Результати дослідження чутливості *C. glabrata* до протигрибкових засобів подано на рисунку 4.

Рисунок 3

Чутливість *C. krusei* до антифунгальних засобів

Примітки: Ітр – ітраконазол, Амф В – амфотерицин В, Флк – флуконазол.

коназолу (81,7%), МІК для яких перевищила 31,25 мкг/мл. Найбільш чутливими усі ізоляти були до амфотерицину В (75,3%).

3. Похідні алкіл(арилоксиетокси)діалкіламінопропанолу володіли високою антикандидозною активністю щодо усіх видів клінічних ізолятів. Найбільш ефективною сполукою була Кс22. Середній показник МІК для *C. albicans* становив (1,98±0,56) мкг/мл, а концентрація 1 мкг/мл пригнічувала 59,0% штамів.

Штами non-*albicans*, особливо *C. glabrata*, характеризувалися меншою чутливістю до новосинтезованих сполук, але показники варіювали у межах показника чутливості до амфотерицину В.

ЛІТЕРАТУРА

- Rodrigues C., Rodrigues M., Henriques M. *Candida sp.* Infections in Patients with Diabetes Mellitus. *Journal of Clinical Medicine*. 2019. Vol. 8 (1). 76. doi: 10.3390/jcm8010076
- Karaa A., Goldstein A. The spectrum of clinical presenta-

tion, diagnosis, and management of mitochondrial forms of diabetes. *Pediatric Diabetes*. 2015. Vol. 16 (1). 1-9. doi: 10.1111/peri.12223

3. King H., Aubert R., Herman W. Global burden of diabetes, 1995-2025: Prevalence, numerical estimates, and projections. *Diabetes Care*. 1998. Vol. 21 (9). 1414-1431. doi: 10.2337/diacare.21.9.1414

4. Agarwal S., Raman R., Paul P., Rani P., Uthra S., Gayathree R., McCarty C. et al. Sankara Nethralaya-Diabetic Retinopathy Epidemiology and Molecular Genetic Study (SN-DREAMS 1): Study Design and Research Methodology. *Ophthalmic Epidemiology*. 2005. Vol. 12 (2). P. 143-153. doi: 10.1080/09286580590932734

5. Guimarrès T., Nucci M., Mendonça J., Martínez R., Brito L., Silva N., Moretti M. et al. Epidemiology and predictors of a poor outcome in elderly patients with candidemia. *International Journal of Infectious Diseases*. 2012.

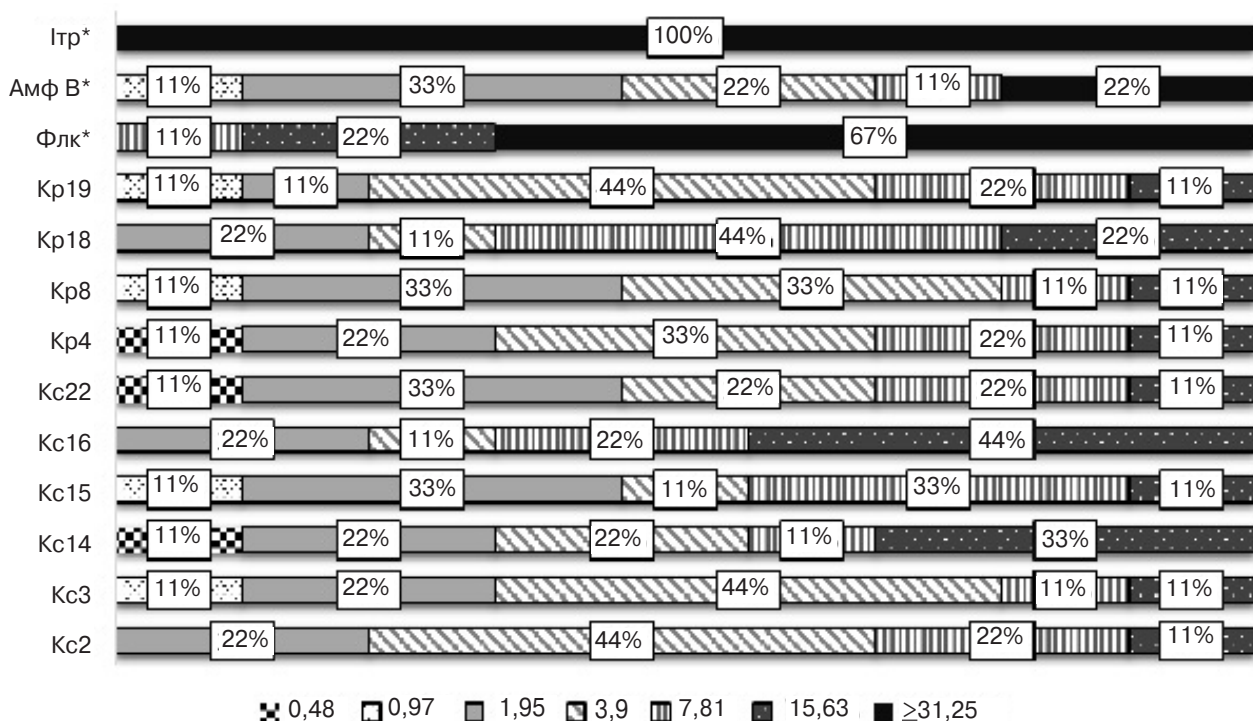
Висновки

1. Частота виділення дріжджоподібних грибів у біотопі ротової порожнини у пацієнтів з ЦД 1-го типу становила 66,1%. Рівень орального кандидозу становив 5,1%. Серед представників роду *Candida* у складі суббіотопів порожнини рота виявлено *C. albicans*, *C. glabrata*, *C. krusei*, *C. tropicalis*, *C. kefyr*. Серед ідентифікованих кандид в усіх досліджуваних суббіотопах ротової порожнини превалює *C. albicans* (67,8%).

2. Дослідження чутливості до антимікотичних препаратів продемонструвало найбільшу кількість ізолятів до ітраконазолу (100%) та флу-

Рисунок 4

Чутливість *C. glabrata* до антифунгальних засобів

Примітки: Itr – ітраконазол, Амф В – амфотерицин В, Флк – флуконазол.

Vol. 16 (6). P. 442-447.

doi: 10.1016/j.ijid.

2012.02.005

6. Khosravi A., Yarahmadi S., Baiat M., Shokri H.,

Pourkabireh M. Factors affecting the prevalence of yeasts in the oral cavity of patients with diabetes mellitus. *Journal de Mycologie Médicale*. 2008.

Vol. 18 (2). P. 83-88. doi:

10.1016/j.mycmed.

2008.04.002

7. Tang H., Liu W., Lin H., Lai C. Epidemiology and prognostic factors of candidemia in elderly patients. *Geriatrics Gerontologie International*. 2015. Vol. 15 (6). P. 688-693.

doi: 10.1111/ggi.12329

8. Belazi M., Velegraki A., Fleva A., Gidarakou I., Papanauum L., Baka D. et al. Candidal overgrowth in diabetic patients: Potential predisposing factors. *Mycoses*. 2005. Vol. 48 (3). P. 192-196.

doi: 10.1111/j.1439-

0507.2005.01124.x

9. Gonzalves R., Miranda E., Zaia J., Giannini M. Species diversity of yeast in oral colonization of insulin-treated diabetes mellitus patients. *Mycopathologia*. 2006.

Vol. 162 (2). P. 83-89. doi:

10.1007/s11046-006-0038-5

10. Левицький А.П., Ніколишин А.К., Ступак О.П., Ступак П.П. Кандидоз слизової порожнини рота у хворих на цукровий діабет типу 1: клініка, діагностика, лікування, профілактика. *Український стоматологічний альманах*. 2010. Т. 2, № 2. С. 22-26.

11. Wiederhold N., Tam V., Chi J., Prince R., Kontoyiannis D., Lewis R. Pharmacodynamic activity of amphotericin B deoxycholate is associated with peak plasma concentrations in a neutropenic murine model of invasive pulmonary aspergillosis. *Antimicrobial Agents and Chemotherapy*. 2006.

Vol. 50 (2). P. 469-473. doi:

10.1128/AAC.50.2.469-

473.2006

12. Berkow E., Lockhart S. Fluconazole resistance in

Candida species: a current perspective. *Infection and Drug Resistance*. 2017.

Vol. 10. P. 237-245. doi:

10.2147/IDR.S118892

13. Kondoh O., Inagaki Y., Fukuda H., Mizuguchi E., Ohya Y., Arisawa M., Shimma N. et al. Piperazine propanol derivative as a novel antifungal targeting 1,3-b-d-glucan synthase. *Biological and Pharmaceutical Bulletin*. 2005. Vol. 8 (11). P. 2138-2141.

14. Arendrup M., Cuenca-Estrella M., Lass-Flörl C., Hope W. EUCAST technical note on the EUCAST definitive document EDef 7.2: Method for the determination of broth dilution minimum inhibitory concentrations of antifungal agents for yeasts EDef 7.2 (EUCAST-AFST). *Clinical Microbiology and Infection*. 2012. Vol. 18 (7). P. 246-247.

doi: 10.1111/j.1469-

0691.2012.03880.x

REFERENCES

- Rodrigues C., Rodrigues M. and Henriques M. *Candida* sp. *Journal of Clinical Medicine*. 2019 ; 8 (1) : 76. doi: 10.3390/jcm8010076
- Karaa A. and Goldstein A. *Pediatric Diabetes*. 2015 ; 16 (1) ; 1-9. doi: 10.1111/pedi.12223
- King H., Aubert R. and Herman W. *Diabetes Care*. 1998 ; 21 (9) : 1414-1431. doi: 10.2337/diacare.21.9.1414
- Agarwal S., Raman R., Paul P., Rani P., Uthra S., Gayathree R., McCarty C. et al. *Ophthalmic Epidemiology*. 2005 ; 12 (2) : 143-153. doi: 10.1080/09286580590932734
- Guimarres T., Nucci M., Mendonza J., Martinez R., Brito L., Silva N., Moretti M. et al. *International Journal of Infectious Diseases*. 2012 ; 16 (6) : 442-447. doi: 10.1016/j.ijid.2012.02.005
- Khosravi A., Yarahmadi S., Baiat M., Shokri H. and Pourkabireh M. *Journal de Mycologie Médicale*. 2008 ; 18 (2) : 83-88. doi:

10.1016/j.mycmed.2008.04.002

7. Tang H., Liu W., Lin H. and Lai C. *Geriatrics Gerontologie International*. 2015 ; 15 (6) : 688-693. doi:

10.1111/ggi.12329

8. Belazi M., Velegraki A., Fleva A., Gidarakou I., Papanauum L., Baka D. et al. *Mycoses*. 2005 ; 48 (3) : 192-196. doi: 10.1111/j.1439-0507.2005.01124.x

9. Gonzalves R., Miranda E.,

Zaia J. and Giannini M.

Mycopathologia. 2006 ;

162 (2) : 83-89. doi:

10.1007/s11046-006-0038-5

10. Levytskyi A.P., Nikolysyn A.K., Stupak O.P. and Stupak P.P. *Ukrainskyi stomatolohichnyi almanakh*. 2010 ; 2 (2) : 22-26 (in Ukrainian).

11. Wiederhold N., Tam V., Chi J., Prince R., Kontoyiannis D. and Lewis R. *Antimicrobial Agents and Chemotherapy*. 2006 ; 50 (2) : 469-473. doi: 10.1128/AAC.50.2.469-473.2006

12. Berkow E. and Lockhart S. *Infection and Drug Resistance*. 2017 ; 10 : 237-245. doi:

10.2147/IDR.S118892

13. Kondoh O., Inagaki Y., Fukuda H., Mizuguchi E., Ohya Y., Arisawa M., Shimma N. et al. *Biological and Pharmaceutical Bulletin*. 2005 ; 8 (11) ; 2138-2141.

14. Arendrup M., Cuenca-Estrella M., Lass-Flörl C. and Hope W. *Clinical Microbiology and Infection*. 2012 ; 18 (7) : 246-247. doi: 10.1111/j.1469-0691.2012.03880.x

Надійшло до редакції 14.01.2020